

Bryssel, 14. huhtikuuta 2025
(OR. en)

8008/25

Toimielinten välinen asia:
2025/0086(NLE)

AELE 25
RECH 151
ATO 18
MI 213
CH 12

SAATE

Lähettiläjä: Euroopan komission pääsihteeri, allekirjoittajana johtaja Martine
DEPREZ

Saapunut: 9. huhtikuuta 2025

Vastaanottaja: Thérèse BLANCHET, Euroopan unionin neuvoston pääsihteeri

Kom:n asiak. nro: COM(2025) 159 final

Asia: Suositus
NEUVOSTON PÄÄTÖS
hyväksynnän antamisesta sille, että Euroopan komissio tekee Euroopan
unionin ja Euroopan atomienergiayhteisön sekä Sveitsin valaliiton
välisen sopimuksen Sveitsin valaliiton osallistumisesta unionin ohjelmiin

Valtuuskunnille toimitetaan oheisena asiakirja COM(2025) 159 final.

Liite: COM(2025) 159 final

EUROOPAN
KOMISSIO

Bryssel 9.4.2025
COM(2025) 159 final

Suositus

NEUVOSTON PÄÄTÖS

hyväksynnän antamisesta sille, että Euroopan komissio tekee Euroopan unionin ja Euroopan atomienergiayhteisön sekä Sveitsin valaliiton välisen sopimuksen Sveitsin valaliiton osallistumisesta unionin ohjelmiin

PERUSTELUT

1. EHDOTUKSEN TAUSTA

• Ehdotuksen perustelut ja tavoitteet

EU ja Sveitsi ovat taloudellisesti, historiallisesti, kulttuurisesti, sosiaalisesti ja poliittisesti tiiviisti sidoksissa toisiinsa. EU on Sveitsin suurin ja Sveitsi EU:n neljänneksi suurin kauppakumppani. Sveitsissä asuu yli 1,5 miljoonaa EU:n kansalaista, ja EU:ssa asuu lähes 450 000 Sveitsin kansalaista. EU:n ja Sveitsin rajan yli kulkee molempiin suuntiin satoja tuhansia rajatöntykijöitä joka päivä.

EU ja Sveitsi ovat solmineet useita kahdenvälisiä sopimuksia. Sveitsi osallistuu EU:n sisämarkkinoihin sopimuksilla, joita on tehty henkilöiden vapaasta liikkuvuudesta, maaliikenteestä, lentoliikenteestä, maataloustuotteiden kaupasta ja vaatimustenmukaisuuden arvioinnin vastavuoroisesta tunnustamisesta.¹ Sveitsin valaliiton osallistumisesta Schengenin säännöstön täytäntöönpanoon, soveltamiseen ja kehittämiseen tehdyn Euroopan unionin, Euroopan yhteisön ja Sveitsin valaliiton välisen sopimuksen myötä Sveitsi on myös Schengenin säännöstöön osallistuva maa. Covid-19-pandemian aikana EU ja Sveitsi lisäsivät rajat ylittäviä terveysuhkia koskevaa yhteistyötään.

Sveitsi on perinteisesti ollut myös vahva tutkimus- ja innovaatiokumppani. Se on tehnyt Euroopan unionin kanssa yhteistyötä useissa unionin rahoitusohjelmissa, joissa keskitytään erityisesti tutkimukseen, innovointiin ja koulutukseen. Sveitsiläiset yliopistot ja yksityinen sektori ovat vuodesta 1987 lähtien osallistuneet aktiivisesti EU:n tutkimuksen ja innovoinnin puiteohjelmiin. Samana vuonna tuli voimaan ensimmäinen kahdenvälinen tieteellistä ja teknologista yhteistyötä koskeva sopimus. Sveitsi on edelleen vahvasti sitoutunut erilaisiin eurooppalaisiin aloitteisiin, mukaan lukien Euroopan ydinfysiikan tutkimusjärjestö (CERN), Euroopan avaruusjärjestöön, Euroopan tiede- ja teknologiayhteistyö (COST) ja Eureka. Se oli assosioituneena myös Euratomin tutkimus- ja koulutusohjelmaan vuosina 2014–2020 ja osallistui toimiin, jotka liittyivät ITERistä ja fuusioenergian kehittämisestä vastaavaan eurooppalaiseen yhteisyritykseen vuosina 2014–2020 Horisontti 2020 -puiteohjelmaa koskevan Euratomin assosiaatiosopimuksen² perusteella. Lisäksi Sveitsi oli aiemmin EU:n Erasmus-ohjelman³ jäsen.

Vaikka EU:n ja Sveitsin suhteet ovat läheiset, niitä ovat toisaalta haitanneet useat pitkäaikaiset rakenteelliset ongelmat. Näiden ongelmien ratkaisemiseksi EU ja Sveitsi neuvottelivat vuosina 2014–2021 institutionaalisesta puitesopimuksesta. Institutionaalinen puitesopimus olisi tarjonnut hallintokehyksen myös uusille sopimuksille sisämarkkinoista, joille Sveitsi osallistuu, mukaan lukien sopimukset, joita koskeviin neuvotteluihin neuvosto on antanut luvan, etenkin sopimukset elintarviketurvallisuudesta (2003 ja 2008) ja sähköstä

¹ Sopimus lentoliikenteestä, sopimus rautateiden ja maanteiden tavara- ja henkilöliikenteestä, sopimus henkilöiden vapaasta liikkuvuudesta, sopimus vaatimustenmukaisuuden arvioinnin vastavuoroisesta tunnustamisesta ja sopimus maataloustuotteiden kaupasta allekirjoitettiin 21. kesäkuuta 1999 (EYVL L 114, 30.4.2002, s. 1).

² Euroopan unionin ja Euroopan atomienergiayhteisön sekä Sveitsin valaliiton välinen tiede- ja teknologiayhteistyötä koskeva sopimus, jolla Sveitsin valaliitto assosioidaan tutkimuksen ja innovoinnin puiteohjelmaan ”Horisontti 2020” sekä Horisontti 2020 -puiteohjelmaa täydentävään Euroopan atomienergiayhteisön tutkimus- ja koulutusohjelmaan ja jolla säännellään Sveitsin valaliiton osallistumista Fusion for Energy -yhteisyrityksen toteuttamiin ITER-toimiin (EUVL L 370, 8.10.2015, s. 3–18).

³ Euroopan talousyhteisön ja Sveitsin valaliiton välinen sopimus yhteistyöstä yleissivistävän ja ammatillisen koulutuksen alalla Erasmus-ohjelman puitteissa (EYVL L 332, 3.12.1991, s. 52–60).

(2006). Lisäksi se olisi tarjonnut hallintokehyksen terveystasoihin koskevalle sopimukselle, josta neuvosto antoi luvan neuvotella vuonna 2008.

Neuvottelijat pääsivät teknisellä tasolla yhteisymmärrykseen institutionaalisen puitesopimuksen luonnoksen tekstistä marraskuussa 2018. Koska Sveitsin liittoneuvosto ei hyväksynyt luonnostekstiä, muita sopimuksia koskevat neuvottelut keskeytyivät, kun sekä neuvosto 19. helmikuuta 2019 antamissaan päätelmissä että Euroopan parlamentti 26. maaliskuuta 2019 antamassaan suosituksessa asettivat institutionaalisen puitesopimuksen tekemisen edellytykseksi sille, että uusia sisämarkkinoille pääsyä koskevia sopimuksia voidaan tehdä tai voimassa olevien sopimusten ehtoja parantaa. Tilanteeseen yritettiin vielä löytää ratkaisuja, mutta Sveitsin liittoneuvosto päätti 26. toukokuuta 2021 yksipuolisesti lopettaa neuvottelut institutionaalista puitesopimuksesta. Sveitsin yksipuolinen päätös keskeytti väliaikaisesti kahdenvälisen yhteistyön tutkimuksen, innovoinnin ja koulutuksen aloilla.

Institutionaalista puitesopimusta koskevien neuvottelujen kariuduttua Euroopan komissio ja Sveitsi aloittivat maaliskuussa 2022 alustavat keskustelut suhteidensa tulevaisuudesta. Näiden keskustelujen tuloksena syntyi yhteisymmärrysasiakirja, johon kirjattiin osapuolten poliittinen yhteisymmärrys tulevien neuvottelujen suunnasta ja yksilöitiin laajan neuvottelupaketin osat ja parametrit sekä keskeisiä institutionaalisia ja alakohtaisia seikkoja koskevat tavoitellut tulokset ja ratkaisut. Alustavat keskustelut vahvistivat, että molemmat osapuolet ovat vahvasti kiinnostuneita elvyttämään yhteistyönsä tutkimuksen, innovoinnin ja koulutuksen alalla. Tältä osin yhteisymmärrysasiakirjassa vahvistettiin aikomus luoda osana laajempaa pakettia oikeudellinen kehys, joka mahdollistaa Sveitsin osallistumisen nykyisen monivuotisen rahoituskehysten 2021–2027 puitteissa ja myöhemmin toteutettaviin unionin ohjelmiin, mukaan lukien tutkimuksen ja innovoinnin puiteohjelmat, Digitaalinen Eurooppa ja Erasmus+. Lisäksi yhteisymmärrysasiakirjassa vahvistettiin osapuolten aikomus jatkaa neuvotteluja EU:n ja Sveitsin voimassa olevan GNSS-sopimuksen (Galileo ja EGNOS) täytäntöönpanosta ja aloittaa keskustelut Sveitsin osallistumisesta EU:n avaruusohjelman Copernicus-osioon.

Sveitsin liittoneuvosto ja Euroopan komissio hyväksyivät yhteisymmärrysasiakirjan marraskuussa 2023. Molemmat osapuolet sitoutuivat käyttämään sitä perustana pyytäessään neuvotteluvaltuuksia ja totesivat pyrkivänsä saattamaan neuvottelut päätökseen vuoden 2024 aikana.

Tämän johdosta komissio antoi 20. joulukuuta 2023 suosituksen neuvoston päätökseksi, jolla annetaan lupa neuvotteluihin alustavissa keskusteluissa yksilöidystä ja määritellyistä laajasta toimenpidepaketista. Neuvottelujen yleisenä tavoitteena oli nykyaikaistaa ja vahvistaa EU:n ja Sveitsin kahdenvälisiä suhteita, varmistaa reilu kilpailu sisämarkkinoilla toimivien EU:n ja Sveitsin yritysten välillä ja turvata EU:n kansalaisten oikeudet Sveitsissä, mukaan lukien eri jäsenvaltioiden kansalaisten syrjimätön kohtelu. Näin kummankin osapuolen kansalaiset, yritykset ja tutkijat saivat kaiken hyödyn EU:n ja Sveitsin maantieteellisestä läheisyydestä, yhteisistä arvoista ja taloudellisista yhteyksistä. Samanaikaisesti liittoneuvosto toteutti vastaavat valmistelutyöt Sveitsin puolella. Kun asiaankuuluvat prosessit oli saatu päätökseen Sveitsissä, Euroopan unionin neuvosto hyväksyi 12. maaliskuuta 2024 päätöksen, jolla komissio valtuutettiin aloittamaan neuvottelut laajasta toimenpidepaketista, sekä yksityiskohtaiset neuvotteluohjeet.

Neuvotteluohjeissa vahvistettiin, että osana pakettia komission olisi neuvoteltava erillinen sopimus, jossa esitetään yleiset ehdot ja edellytykset Sveitsin osallistumiselle unionin

ohjelmiin. Sopimuksella olisi varmistettava oikeudenmukainen tasapaino Sveitsin rahoitusosuuksien ja näihin ohjelmiin osallistumisesta saatavien hyötyjen välillä sekä vahvistettava osallistumisedellytykset, mukaan lukien kuhunkin ohjelmaan ja niiden hallinnollisiin kuluihin maksettavien rahoitusosuuksien laskelma. Pöytäkirjoissa, jotka koskevat Sveitsin assosioitumista tiettyihin unionin ohjelmiin, olisi vahvistettava luettelo ohjelmista, joihin Sveitsi osallistuu kunkin ohjelasukupolven osalta. Neuvotteluohjeiden mukaan sopimuksessa olisi myös mahdollistettava Sveitsin tuleva assosioituminen muihin unionin ohjelmiin yhdellä tai useammalla pöytäkirjalla, jonka sopimuksella perustettu sekakomitea hyväksyy yksinkertaistetulla menettelyllä.

Euroopan komission puheenjohtaja Ursula von der Leyen ja Sveitsin valaliiton silloinen presidentti Viola Amherd käynnistivät neuvottelut laajasta toimenpidepaketista 18. maaliskuuta 2024. Komissio kävi neuvottelut kuullen neuvostoa, yleisten asioiden neuvosto mukaan luettuna, ja EFTA-työryhmää, jonka neuvosto nimitti erityiskomiteaksi Sveitsin kanssa käytäviä neuvotteluja varten. Euroopan parlamentin 4. lokakuuta 2023 antama päätöslauselma on otettu asianmukaisesti huomioon, ja komissio tiedotti Euroopan parlamentille asianmukaisesti neuvotteluprosessista Euroopan unionin toiminnasta tehdyn sopimuksen (SEUT) 218 artiklan 10 kohdan mukaisesti.

Yhdeksän kuukautta kestäneiden tiiviiden neuvottelujen jälkeen puheenjohtaja von der Leyen ja presidentti Amherd ilmoittivat 20. joulukuuta 2024, että keskustelut paketin kaikista osista oli saatu onnistuneesti päätökseen. Pakettiin sisältyy niiden viiden sopimuksen⁴ päivittäminen, jotka jo antavat Sveitsille pääsyn EU:n sisämarkkinoille; uusi elintarviketurvallisuutta koskeva sopimus, jolla perustetaan kaikki elintarvikeketjun ulottuvuudet kattava yhteinen elintarviketurvallisuusalue; uusi terveysasioita koskeva sopimus, jonka nojalla Sveitsi voi osallistua rajat ylittäviä vakavia terveysuhkia käsitteleviin EU:n mekanismeihin ja elimiin, erityisesti Euroopan tautien ehkäisy- ja -valvontakeskukseen ja varhaisvaroitus- ja reagointijärjestelmään; uusi sähkösopimus, jonka nojalla Sveitsi voi osallistua sähkön sisämarkkinoihin; uusi sopimus Sveitsin pysyvistä ja oikeudenmukaisesta rahoitusosuudesta taloudelliseen ja sosiaaliseen yhteenkuuluvuuteen unionissa ottaen huomioon osapuolten välisen kumppanuuden ja yhteistyön taso; sekä uusi sopimus, jonka nojalla Sveitsi voi osallistua useisiin kolmansien maiden assosiaation mahdollistaviin unionin ohjelmiin eli Horisontti Eurooppa -ohjelmaan, Euratomin tutkimus- ja koulutusohjelmaan, ITER/F4E-yhteisyritykseen (Fusion for Energy), Digitaalinen Eurooppa -ohjelmaan, Erasmus+ -ohjelmaan sekä EU4Health-ohjelmaan, jolla täydennetään näiden kahden kumppanin saman laajan toimenpidepaketin osana neuvotellulla terveys sopimuksella perustettua yhteistyötä. Edellä lueteltujen lisäksi pakettiin sisältyy myös erillinen pöytäkirja parlamentaarisesta yhteistyöstä.

Vaikka Sveitsin osallistumista unionin ohjelmiin koskeva sopimus (Euroopan unionin ja Euroopan atomienergiayhteisön sekä Sveitsin valaliiton välinen sopimus Sveitsin valaliiton osallistumisesta unionin ohjelmiin, jäljempänä 'sopimus') on erottamaton osa näiden kahden kumppanin vuonna 2024 neuvottelemaa laajempaa pakettia, komissio on päättänyt nopeuttaa sopimuksen tekemisen hyväksymistä koskevaa suositusta tarkoituksena aloittaa sopimuksen väliaikainen soveltaminen 18 artiklan mukaisesti 1. tammikuuta 2025, jos se allekirjoitetaan ennen 15. päivää marraskuuta 2025. Sopimuksen allekirjoittaminen ja väliaikainen soveltaminen ennen sen tekemistä ei kuitenkaan vaikuta yhteisymmärrysasiakirjassa sovittuun

⁴ Sopimus lentoliikenteestä, sopimus rautateiden ja maanteiden tavara- ja henkilöliikenteestä, sopimus henkilöiden vapaasta liikkuvuudesta, sopimus vaatimustenmukaisuuden arvioinnin vastavuoroisesta tunnustamisesta ja sopimus maataloustuotteiden kaupasta allekirjoitettiin 21. kesäkuuta 1999 (EYVL L 114, 30.4.2002, s. 1).

ja neuvoston neuvotteluohjeissa vahvistettuun laajaan pakettiin perustuvaan lähestymistapaan, koska Sveitsin osallistumista unionin ohjelmiin koskevaan sopimukseen sisältyy raukeamislauseke, jonka mukaan sopimuksen väliaikainen soveltaminen päättyy, jos Sveitsi ei saata päätökseen paketin voimaantulon edellyttämiä menettelyjään vuoden 2028 loppuun mennessä. Lisäksi sopimuksen tekeminen on osa laajempaa pakettia, joka kattaa muut vuonna 2024 käytyjen neuvottelujen kohteena olleet keskeiset sopimukset.

Koska sopimus kattaa Sveitsin osallistumisen SEUT-sopimuksen mukaisesti unionin ohjelmiin, tämän suosituksen ohessa annetaan ehdotus sopimuksen allekirjoittamisesta ja väliaikaisesta soveltamisesta SEUT-sopimuksen soveltamisalaan kuuluvissa asioissa.

- **Yhdenmukaisuus muiden alaa koskevien politiikkojen säännösten kanssa**

Sopimus Sveitsin osallistumisesta unionin ohjelmiin on sisällöltään samanlainen kuin muut sopimukset, joita Euroopan unioni on tehnyt viime vuosina muun muassa Yhdistyneen kuningaskunnan, Uuden-Seelannin ja Kanadan kanssa, joten se on johdonmukainen unionin tämän alan politiikan kanssa.

- **Yhdenmukaisuus unionin muiden politiikkojen kanssa**

Sopimuksessa, joka on osa EU:n ja Sveitsin välisten sopimusten laajaa pakettia, noudatetaan kaikilta osin perussopimuksia ja säilytetään unionin oikeusjärjestyksen koskemattomuus ja loukkaamattomuus. Sillä edistetään unionin arvoja, tavoitteita ja etuja sekä varmistetaan sen politiikkojen ja toimien johdonmukaisuus, tuloksellisuus ja jatkuvuus.

Sveitsin osallistuessa unionin ohjelmiin noudatetaan kaikilta osin ohjelmia koskevia perussäädöksiä sekä voimassa olevia varainhoitoa koskevia unionin asetuksia, kuten varainhoitoasetusta.

2. OIKEUSPERUSTA

Euratomin perustamissopimuksen 101 artikla muodostaa erityisen oikeusperustan sellaisten kansainvälisten sopimusten neuvottelemiselle ja tekemiselle kolmansien maiden kanssa, joihin liittyy velvoitteita Euroopan atomienergiayhteisölle. Näin ollen erityinen oikeusperusta sopimuksen tekemiselle Euroopan atomienergiayhteisön toimivaltaan kuuluvien asioiden osalta on Euratomin perustamissopimuksen 101 artiklan toinen kohta.

3. JÄLKIARVIOINTIEN, SIDOSRYHMIEN KUULEMISTEN JA VAIKUTUSTENARVIOINTIEN TULOKSET

- **Jälkiarvioinnit/toimivuustarkastukset**

Ei sovelleta

- **Sidosryhmien kuuleminen**

Ei sovelleta

- **Asiantuntijatiedon keruu ja käyttö**

Ei sovelleta

- **Vaikutustenarviointi**

Ei sovelleta

- **Sääntelyn toimivuus ja yksinkertaistaminen**

Ei sovelleta

- **Perusoikeudet**

Ei sovelleta

4. TALOUSARVIOVAIKUTUKSET

Tähän suositukseen liittyvässä rahoitus selvityksessä esitetään arvioidut vaikutukset talousarvioon.

5. LISÄTIEDOT

- **Toteuttamissuunnitelmat, seuranta, arviointi ja raportointijärjestelyt**

Ei sovelleta

- **Selittävät asiakirjat (direktiivien osalta)**

Ei sovelleta

- **Ehdotukseen sisältyvien säännösten yksityiskohtaiset selitykset**

Sopimuksessa vahvistetaan oikeudellinen kehys Sveitsin osallistumiselle unionin ohjelmiin ja varmistetaan rahoitusosuuksien ja hyötyjen oikeudenmukainen tasapaino. Sillä varmistetaan myös, että Sveitsille ei anneta päätösvaltaa niiden ohjelmien osalta, joihin Sveitsi osallistuu.

Sopimuksessa vahvistetaan yksittäisiä ohjelmia ja niiden hallintokustannuksia koskevien rahoitusosuuksien laskemista koskevat edellytykset ja taataan unionin oikeudet, jotta voidaan varmistaa moitteeton varainhoito ja suojata unionin taloudellisia etuja.

Sopimuksessa määrätään myös muista unionin ohjelmiin osallistumisesta koskevista edellytyksistä antamalla esimerkiksi määräyksiä kyseisten unionin ohjelmien toteutukseen osallistuvien henkilöiden liikkuvuudesta. Sopimukseen sisältyy määräyksiä, jotka koskevat Sveitsin unionin ohjelmiin osallistumisen keskeyttämistä ja sopimuksen irtisanomista, sekä määräyksiä, joilla varmistetaan, että nämä tilanteet eivät vaikuta sveitsiläisten oikeussubjektien kanssa tehtyihin oikeudellisiin sitoumuksiin.

Sopimuksessa määrätään sen väliaikaisesta soveltamisesta takautuvasti 1. tammikuuta 2025 alkaen, jos se allekirjoitetaan ennen 15. päivää marraskuuta 2025, jotta yhteistyö sopimuksen soveltamisalaan kuuluvilla aloilla voidaan aloittaa kullekin ohjelmalle määritettynä päivänä.

Pöytäkirja I kattaa Sveitsin osallistumisen Euratomin tutkimus- ja koulutusohjelmaan, joka täydentää Horisontti Eurooppa -puiteohjelmaa 1. tammikuuta 2025 alkaen. Pöytäkirja I kattaa myös osallistumisen Horisontti Eurooppa -puiteohjelmaan, Digitaalinen Eurooppa -ohjelmaan ja Erasmus+ -ohjelmaan.

Euratomin tutkimus- ja koulutusohjelma (2021–2025)⁵ on Horisontti Eurooppa -puiteohjelmaa täydentävä rahoitusohjelma, joka kattaa ydinalan tutkimuksen ja innovoinnin. Siihen osallistumisen välineet ja säännöt ovat samat kuin Horisontti Eurooppa -

⁵ Neuvoston asetus (Euratom) 2021/765, annettu 10 päivänä toukokuuta 2021, tutkimuksen ja innovoinnin puiteohjelmaa ”Horisontti Eurooppa” täydentävän Euroopan atomienergiayhteisön tutkimus- ja koulutusohjelman perustamisesta vuosiksi 2021–2025 sekä asetuksen (Euratom) 2018/1563 kumoamisesta (EUVL L 167I, 12.5.2021, s. 81–100).

puiteohjelmassa. Pöytäkirjaan sisältyy myös määräys sen soveltamisen jatkamisesta Euratom-ohjelmaa seuraavassa ohjelmassa kaudella 2026–2027 samoin ehdoin ja edellytyksin.

Kumpaankin tutkimusohjelmaan osallistumista koskevien erityisten ehtojen ja edellytysten lisäksi pöytäkirjaan sisältyy vastavuoroisuutta ja avointa tiedettä koskevia lausekkeita. Lisäksi siinä määrätään mukautusmekanismista ja automaattisesta korjausmekanismista, joita sovelletaan Horisontti Eurooppa -puiteohjelmaan. Sveitsin osallistuessa Euratom-ohjelmaan mukautusmekanismia ja automaattista korjausmekanismia ei pöytäkirjan mukaan sovelleta, kun taas vuosina 2025, 2026 ja 2027 sovellettava jakoperuste Euratom-ohjelmaan osallistumisen toiminnallisen rahoitusosuuden laskennassa on 95,4 prosenttia sopimuksessa määritellystä jakoperusteesta.

Pöytäkirja II koskee Sveitsin osallistumista ITERiä ja fuusioenergian kehittämistä varten perustetun eurooppalaisen yhteisyrityksen toimintaan. Sveitsi osallistuu F4E:hen osakkaana Euratomin tutkimus- ja koulutusohjelman assosioituneena kolmantena maana 1. tammikuuta 2026 alkaen F4E:n olemassaolon ajan. Sveitsin osakkuus F4E:ssä mahdollistaa sen, että Sveitsin oikeussubjektit voivat kilpailla F4E:n ja ITERin julkisissa hankintamenettelyissä, ja edellyttää osallistumista F4E:n hallintoon.

Sopimuksen teksti toimitetaan neuvostolle yhdessä tämän suosituksen kanssa.

NEUVOSTON PÄÄTÖS

hyväksynnän antamisesta sille, että Euroopan komissio tekee Euroopan unionin ja Euroopan atomienergiayhteisön sekä Sveitsin valaliiton välisen sopimuksen Sveitsin valaliiton osallistumisesta unionin ohjelmiin

EUROOPAN UNIONIN NEUVOSTO, joka

ottaa huomioon Euroopan atomienergiayhteisön perustamissopimuksen ja erityisesti sen 101 artiklan toisen kohdan,

ottaa huomioon Euroopan komission suosituksen,

sekä katsoo seuraavaa:

- (1) Neuvosto antoi 12 päivänä maaliskuuta 2024 komissiolle luvan¹ aloittaa Sveitsin valaliiton kanssa neuvottelut laajasta toimenpidepaketista, joka liittyy kahdenvälisiin suhteisiin Sveitsin valaliiton kanssa ja koostuu sisämarkkinoita koskevien Euroopan unionin ja Sveitsin valaliiton välisten sopimusten institutionaalisista ja valtioneuvomääräyksistä ja tietyistä tarvittavista mukautuksista, Sveitsin osallistumista unionin ohjelmiin koskevasta sopimuksesta sekä sopimuksesta, joka muodostaa perustan Sveitsin pysyväälle rahoitusosuudelle alueiden välisten taloudellisten ja sosiaalisten erojen vähentämistä varten. Neuvosto oli antanut komissiolle myös luvan aloittaa Sveitsin valaliiton kanssa neuvottelut uusista sähköä, terveysasioita ja elintarviketurvallisuutta koskevista sopimuksista, Sveitsin osallistumisesta unionin avaruusohjelma- ja rautatievirastojen toimintaan sekä Euroopan yhteisön ja Sveitsin valaliiton lentoliikennettä koskevan sopimuksen muuttamisesta kabotaasin mahdollistamiseksi.
- (2) Komissio on neuvotellut unionin puolesta laajan sopimuspaketin, johon sisältyvät Euroopan unionin ja Euroopan atomienergiayhteisön sekä Sveitsin valaliiton välinen sopimus Sveitsin valaliiton osallistumisesta unionin ohjelmiin, jäljempänä 'sopimus', sekä niitä sisämarkkinoihin liittyviä aloja, joihin Sveitsi osallistuu, koskevien Euroopan yhteisön ja Sveitsin valaliiton välisten sopimusten pöytäkirjat institutionaalisista ja valtioneuvomääräyksistä ja muutoksista, Euroopan unionin ja Sveitsin valaliiton välinen sopimus Sveitsin säännöllisestä osallistumisesta taloudellisten ja sosiaalisten erojen vähentämiseen Euroopan unionissa, Euroopan unionin ja Sveitsin valaliiton välinen terveysopimus, Euroopan unionin ja Sveitsin valaliiton välinen sähköopimus, Euroopan yhteisön ja Sveitsin valaliiton väliseen maataloustuotteiden kauppaa koskevaan sopimukseen liitettävä pöytäkirja yhteisestä elintarviketurvallisuusalueesta sekä Euroopan unionin ja Sveitsin valaliiton välinen sopimus Sveitsin valaliiton osallistumista Euroopan unionin avaruusohjelmaviraston toimintaan koskevista ehdoista ja edellytyksistä.

¹ Neuvoston päätös (EU, Euratom) 2024/995, annettu 12 päivänä maaliskuuta 2024, luvan antamisesta aloittaa neuvottelut Sveitsin valaliiton kanssa sisämarkkinoita koskevien Euroopan unionin ja Sveitsin valaliiton välisten sopimusten institutionaalisista määräyksistä, Sveitsin valaliiton unionin ohjelmiin osallistumista koskevasta sopimuksesta ja sopimuksesta, joka muodostaa perustan Sveitsin valaliiton pysyväälle rahoitusosuudelle unionin koheesiota varten (EUVL L, 2024/995, 26.3.2024).

- (3) Sopimus kattaa Euroopan atomienergiayhteisön, jäljempänä 'yhteisö', toimivaltaan kuuluvia asioita eli assosioitumisen Euratomin tutkimus- ja koulutusohjelmaan ja eurooppalaiseen yhteisyritykseen ITERiä varten. Sopimus olisi sen vuoksi tehtävä yhteisön puolesta Euroopan atomienergiayhteisön perustamissopimuksen, jäljempänä 'Euratomin perustamissopimus', soveltamisalaan kuuluvien asioiden osalta.
- (4) Olisi annettava hyväksyntä sille, että komissio, joka toimii Euroopan atomienergiayhteisön puolesta, tekee sopimuksen Euratomin perustamissopimuksen soveltamisalaan kuuluvien asioiden osalta. Sopimus olisi tehtävä samaan aikaan kuin paketin muut osat, ja se on erottamaton osa pakettia.
- (5) Yhteistyön laajentamiseksi sopimuksessa määrätään, että osapuolet soveltavat sitä väliaikaisesti omien sisäisten menettelyjensä ja lainsäädäntönsä mukaisesti 1 päivästä tammikuuta 2025, paitsi jos allekirjoituspäivä on 15 päivän marraskuuta 2025 jälkeen, jolloin osapuolet soveltavat sopimusta väliaikaisesti 1 päivästä tammikuuta 2026.
- (6) Yhteisön olisi sen vuoksi sovellettava sopimusta väliaikaisesti Euratomin perustamissopimuksen soveltamisalaan kuuluvien asioiden osalta.
- (7) Väliaikaisen soveltamisen olisi oltava ajallisesti sopimuksen mukaisesti rajoitettua, ja sen olisi päättyttävä viimeistään 31 päivänä joulukuuta 2028, jos Sveitsi ei ole kyseiseen päivämäärään mennessä saattanut päätökseen useiden laaja-alaiseen pakettiin sisältyvien sopimusten voimaantulon edellyttämiä menettelyjä.
- (8) Sopimuksen allekirjoittamiseen, väliaikaiseen soveltamiseen ja tekemiseen Euroopan unionin toiminnasta tehdyn sopimuksen soveltamisalaan kuuluvissa asioissa sovelletaan kyseisen perussopimuksen mukaista erillistä menettelyä,

ON HYVÄKSYNYT TÄMÄN PÄÄTÖKSEN:

1 artikla

Hyväksytään, että komissio tekee Euratomin perustamissopimuksen soveltamisalaan kuuluvien asioiden osalta Euroopan atomienergiayhteisön puolesta Euroopan unionin ja Euroopan atomienergiayhteisön sekä Sveitsin valaliiton välisen sopimuksen Sveitsin valaliiton osallistumisesta unionin ohjelmiin, mukaan lukien sen väliaikaista soveltamista koskevat määräykset.²

2 artikla

Ennen sopimuksen tekemistä Euratomin perustamissopimuksen soveltamisalaan kuuluvien asioiden osalta sopimus on allekirjoitettava ja sitä on sovellettava vastavuoroisuutta edellyttäen väliaikaisesti sopimuksen 18 artiklan mukaisesti.³

² Sopimuksen teksti on julkaistu virallisessa lehdessä EUVL L [...], [...], s. [...].

³ Päivämäärä, josta alkaen sopimusta sovelletaan väliaikaisesti, julkaistaan *Euroopan unionin virallisessa lehdessä*.

3 artikla

Tämä päätös tulee voimaan päivänä, jona se hyväksytään.

Tehty Brysselissä

*Neuvoston puolesta
Puheenjohtaja*

SÄÄDÖSEHDOTUKSEEN LIITTYVÄ RAHOITUSSELVITYS
”TULOT” – EHDOTUKSET, JOILLA ON VAIKUTUKSIA TALOUSARVION
TULOPUOLEEN

1. EHDOTUKSEN NIMI:

Suositus neuvoston päätökseksi hyväksynnän antamisesta sille, että Euroopan komissio tekee Euroopan unionin ja Euroopan atomienergiayhteisön sekä Sveitsin välisen sopimuksen Sveitsin valaliiton osallistumisesta unionin ohjelmiin – Osallistuminen ITERistä ja fuusioenergian kehittämisestä vastaavan eurooppalaisen yhteisyrityksen toimintaan ja Euroopan atomienergiayhteisön tutkimus- ja koulutusohjelmaan

2. BUDJETTIKOHDAT:

Tulopuolen budjettikohta (luku/momentti/alamomentti): 6 0 1 2 — Kansainvälinen lämpöydinkooreaktori (ITER) – Käyttötarkoitukseensa sidotut tulot

Kyseiseksi vuodeksi budjetoitu määrä:

(vain käyttötarkoitukseensa sidotut tulot):

Tulot kohdennetaan seuraavaan budjettikohtaan (luku/momentti/alamomentti):

Koko momentti 01 04 01

Koko momentti 01 01 03 (01 01 03 01, 01 01 03 02, 01 01 03 03)

Budjettikohta 20 XX Euroopan komission hallintomenot

Tulopuolen budjettikohta (luku/momentti/alamomentti): 6 0 1 0 – **Euratom** – Käyttötarkoitukseensa sidotut tulot

Kyseiseksi vuodeksi budjetoitu määrä:

(vain käyttötarkoitukseensa sidotut tulot):

Tulot kohdennetaan seuraavaan budjettikohtaan (luku/momentti/alamomentti):

Koko momentti 01 01 02 (01 01 02 01, 01 01 02 02, 01 01 02 03, 01 01 02 11, 01 01 02 12, 01 01 02 13)

Momentti 01 03 01

Momentti 01 03 02

Momentti 01 03 03

Budjettikohta 20 XX Euroopan komission hallintomenot

3. RAHOITUSVAIKUTUKSET¹

- Ehdotuksella ei ole rahoitusvaikutuksia.
- Ehdotuksella ei ole rahoitusvaikutuksia menoihin, mutta sillä on rahoitusvaikutuksia tuloihin.
- Ehdotuksella on rahoitusvaikutuksia käyttötarkoitukseensa sidottuihin tuloihin.

¹ Kaikki tässä pääjaksossa mainitut vuosia 2026 ja 2027 koskevat luvut ovat suuntaa-antavia ja vastaavat tuoreimpia saatavilla olevia arvioita.

Vaikutukset ovat seuraavat:

miljoonaa euroa (kolmen desimaalin tarkkuudella)

Tulopuolen budjettikohta	Vaikutus tuloihin	XX kuukauden jakso alkaen pp/kk/vvvv (tarvittaessa)	2025
6 0 1 2	-		-

miljoonaa euroa (kolmen desimaalin tarkkuudella)

Toteutuksen jälkeen			
Tulopuolen budjettikohta	2025	2026	2027
6 0 1 2	-	40,371	31,707

miljoonaa euroa (kolmen desimaalin tarkkuudella)

Menopuolen budjettikohta	2025	2026	2027
Momentit 01 04 01 01 01 03	-	39,195	30,488
20 XX	-	1,176	1,219

miljoonaa euroa (kolmen desimaalin tarkkuudella)

Tulopuolen budjettikohta	Vaikutus tuloihin	XX kuukauden jakso alkaen pp/kk/vvvv (tarvittaessa)	2025
6 0 1 0	42,046	36 kk 1.1.2025 alkaen	13,566

miljoonaa euroa (kolmen desimaalin tarkkuudella)

Toteutuksen jälkeen			
Tulopuolen budjettikohta	2025	2026	2027
6 0 1 0	13,566	13,915	14,564

miljoonaa euroa (kolmen desimaalin tarkkuudella)

Menopuolen budjettikohta	2025	2026	2027
Momentit 01 01 02; 01 03 01 01 03 02 01 03 03	13,236	13,510	14,004
20 XX	0,331	0,405	0,560

4. PETOSTENTORJUNTA

Euroopan unionin toiminnasta tehdyn sopimuksen 325 artiklassa edellytetään, että komissio torjuu unionin taloudellisiin etuihin vaikuttavia petoksia ja laitonta toimintaa. Petosten ehkäiseminen ja havaitseminen on näin ollen kaikkien komission yksiköiden yleinen velvollisuus niiden päivittäisessä työssä, johon liittyy varojen käyttöä.

EU:n varoihin liittyvät petokset ja sääntöjenvastaisuudet vaikuttavat erityisen haitallisesti komission maineeseen ja EU:n politiikkojen täytäntöönpanoon. Komission nykyinen petostentorjuntastrategia (COM(2019) 196) hyväksyttiin 29. huhtikuuta 2019, ja se korvaa vuoden 2011 strategian. Se on toimintapoliittinen asiakirja, jossa esitetään komission painopisteet petosten torjunnassa vuosien 2021–2027 monivuotinen rahoituskehys huomioon ottaen. Vuoden 2019 petostentorjuntastrategian päätavoitteina on 1) parantaa edelleen ”ymmärrystä petosmalleista, petosten tekijöiden profiileista ja systeemisistä haavoittuvuustekijöistä, jotka liittyvät EU:n talousarvioon kohdistuviin petoksiin” (tietojen keruu ja analysointi), ja 2) optimoida ”petostentorjunnan koordinointi, yhteistyö ja työnkulut erityisesti komission yksiköiden ja toimeenpanovirastojen keskuudessa” (koordinointi, yhteistyö ja prosessit). Strategiaan liittyy toimintasuunnitelma, jota tarkistettiin heinäkuussa 2023 ja jolla pyritään edeltäjänsä tavoin lujittamaan petosten torjunta kaikissa vaiheissa: ehkäiseminen, havaitseminen, tutkiminen ja korjaaminen.

Vuoden 2019 petostentorjuntastrategian peruseriaatteet ja tavoitenormit ovat

- nollatoleranssi petoksille
- petostentorjunta sisäisen valvonnan olennaisena osana
- valvonnan kustannustehokkuus
- EU:n henkilöstön ammatillinen luotettavuus ja pätevyys
- EU:n varainkäytön avoimuus
- petosten ehkäisy ja erityisesti rahoitusohjelmiin liittyvien petosten ennaltaehkäisy
- tehokkaat tutkimusvalmiudet ja oikea-aikainen tiedonvaihto
- nopea korjaaminen (mukaan lukien petoksella saatujen varojen takaisinperintä ja oikeudelliset/hallinnolliset seuraamukset)

- hyvä yhteistyö sisäisten ja ulkoisten toimijoiden välillä, erityisesti EU:n ja toimivaltaisten kansallisten viranomaisten välillä ja kaikkien asianomaisten EU:n toimielinten ja elinten osastojen kesken
- tehokas sisäinen ja ulkoinen viestintä petostentorjunnasta.

Sopimuksen 11–14 artikla sisältää yksityiskohtaiset määräykset moitteettomasta varainhoidosta, johon sisältyy myös petostentorjuntatoimenpiteitä. Näitä toimenpiteitä on toteutettava monialaisesti EU:n taloudellisten etujen suojaamiseksi kaikissa unionin ohjelmissa tai toimissa, joihin sovelletaan tulevia pöytäkirjoja, jotka sekakomitea mahdollisesti hyväksyy sopimuksen nojalla, jotta Sveitsin valaliitto voi assosioitua EU:n joihinkin ohjelmiin tai toimiin. Niitä sovelletaan myös pöytäkirjoihin, koska pöytäkirjat ja liitteet ovat sopimuksen erottamaton osa.

Sopimuksen 11 ja 12 artiklassa määrätään erityisesti tarvittavista yksityiskohdista ja menettelyistä, jotta elimet (Euroopan komissio tai muut Euroopan komission valtuuttamat henkilöt, kuten Euroopan petostentorjuntavirasto OLAF, Euroopan tilintarkastustuomioistuimien tai Euroopan syyttäjänvirasto EPPO) voivat hoitaa tehtäviään sujuvasti EU:n taloudellisten etujen suojaamiseksi. Periaate pysyy samana sopimuksen pöytäkirjan/-kirjojen kattamien ohjelmien tai toimien täytäntöönpanossa: EU:n taloudellisia etuja on suojeltava oikeasuhteisilla toimenpiteillä, ja niihin kuuluvat toimenpiteet, jotka liittyvät sääntöjenvastaisuuksien, myös petosten, ehkäisemiseen, havaitsemiseen, korjaamiseen ja tutkimiseen, menetettyjen, aiheettomasti maksettujen tai epäasianmukaisesti käytettyjen varojen takaisinperintään ja tarvittaessa hallinnollisten seuraamusten määräämiseen.

Varainhoitoasetuksen mukaan unionin rahoitusta saavien henkilöiden ja yhteisöjen on toimittava täydessä yhteistyössä unionin taloudellisten etujen suojaamiseksi, myönnettävä komissiolle, OLAFille ja Euroopan tilintarkastustuomioistuimelle tarvittavat valtuudet ja varmistettava, että unionin varojen hoitamiseen osallistuvat kolmannet osapuolet myöntävät vastaavat oikeudet. Kuten sopimuksen 11 artiklan 4 kohdassa nimenomaisesti määrätään, tarkastuksia voidaan tehdä myös pöytäkirjan soveltamisen keskeyttämisen tai sopimuksen soveltamisen lopettamisen tai irtisanomisen jälkeen.

Sopimuksessa annetaan OLAFille mahdollisuus tehdä Sveitsin valaliiton alueella hallinnollisia tutkimuksia, mukaan lukien paikalla tehtävät tarkastukset ja todentamiset, joiden kohteena on asianomaisten rahoitussopimuksen osapuolena oleva Sveitsin oikeussubjekti tai Sveitsin oikeussubjektin kolmas osapuoli, joka osallistuu sopimusperusteisesti rahoitussopimuksen täytäntöönpanoon asianomaisten rahoitussopimuksen ja muun sovellettavan sopimuksen mukaisesti ja siinä laajuudessa kuin niissä määrätään. Suorittaessaan tehtäviään Sveitsin valaliiton alueella Euroopan komissio ja OLAF noudattavat toiminnassaan Sveitsin lakia.

Tarkastuksia voivat suorittaa unionin, erityisesti Euroopan komission ja Euroopan tilintarkastustuomioistuimen, toimihenkilöt tai muut Euroopan komission valtuuttamat henkilöt. Suorittaessaan tehtäviään Sveitsin valaliiton alueella Euroopan komissio tai muut Euroopan komission valtuuttamat henkilöt noudattavat toiminnassaan Sveitsin lakia.

Sveitsin viranomaiset tekevät sovellettavien kansainvälisen yhteistyön välineiden mukaisesti yhteistyötä niiden unionin tai jäsenvaltioiden viranomaisten kanssa, joilla on toimivalta tutkia unionin taloudellisia etuja vahingoittavia rikoksia ja nostaa niistä syytteitä, mukaan lukien kyseisten rikosten tekijöiden ja niihin osallisten asettaminen

syyteeseen ja saattaminen tuomittaviksi. Sovellettavien kansainvälisen yhteistyön välineiden mukaisesti toimitettuihin pyyntöihin voi tapauksen mukaan sisältyä EPPOn tutkinta- tai syytetoimiin liittyviä pyyntöjä. Tämä mahdollistaa yhteistyön EPPOn kanssa unionin taloudellisiin etuihin kohdistuvien petosten torjunnasta rikosoikeudellisin keinoin 5 päivänä heinäkuuta 2017 annetussa Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivissä (EU) 2017/1371 säädetyllä tavalla.

Lisäksi sopimuksessa määrätään tehokkaasta mekanismista, jolla varmistetaan komission päätösten täytäntöönpano Sveitsin valaliiton alueella.

5. MUUT HUOMAUTUKSET

Sveitsin valaliiton unioniin ohjelmia varten maksaman rahoitusosuuden laskentamenetelmä määritellään sopimuksen 7 artiklassa rahoitusta koskevista edellytyksistä ja liitteessä I rahoituksen toteuttamista koskevista määräyksistä. Poiketen siitä, mitä sopimuksen 7 artiklan 7 kohdassa määrätään, Euratom-ohjelmaan osallistumisen toiminnallisen rahoitusosuuden laskennassa vuosina 2025, 2026 ja 2027 poikkeuksellisesti sovellettava jakoperuste on 95,4 prosenttia sopimuksen 7 artiklan 6 kohdassa määritellystä jakoperusteesta (pöytäkirjassa I oleva 10 artiklan 3 kohta ja pöytäkirjassa II oleva 5 artiklan 2 kohta).